

Institut
celoživotního
vzdělávání

22. 4. 2010, Bratislava
Připravil: PhDr. Petr Hlad'o, Ph.D.

Kariérové vzdělávání a poradenství v České republice

Mendelova
univerzita
v Brně

Volba povolání českých žáků (1)

- volba povolání představuje **závažnou etapu v celoživotním procesu kariérového vývoje** a řadí se mezi nejdůležitější kroky v lidském životě
- vzhledem k ontogenetickým zvláštnostem období pubescence a charakteristikám českého vzdělávacího systému se jedná o **náročné rozhodování s řadou kritických momentů**
- pro zodpovědnou volbu povolání ještě **nejsou žáci dostatečně zralí**
- výzkumy ukazují, že se žáci na konci základní školy často **nerozhodují optimálně**, brzy přicházejí na to, že jejich volba nebyla správná a v řadě případů jsou nuceni provést reorientaci
- **klesá podíl středoškoláků, kteří zůstávají po absolvování školy ve svém oboru**

Volba povolání českých žáků (2)

- většina českých žáků pokračuje po ukončení povinné školní docházky na základní škole v dalším vzdělávání na různých typech středních škol a jen malá část vstupuje přímo do pracovního procesu
- ve školním roce 2008/09 **zahájilo téměř 80 % žáků studium na středních odborných školách**
 - ▣ z toho přibližně 30 % žáků bylo přijato do učebních oborů
 - ▣ 8 % do oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou i odborným výcvikem
 - ▣ přibližně 37 % tvořily střední odborné školy s maturitou
 - ▣ 5 % lycea
- **do všeobecného vzdělávání na gymnáziu vstoupilo asi 20 % žáků**

Nepříznivé faktory volby povolání českých žáků

- **malá informovanost o světě práce a jednotlivých povoláních**, tj. o nezbytných podmínkách zdravotních, požadovaných znalostech, dovednostech a především o skutečném výkonu povolání a jeho perspektivách na trhu práce
- **neznalost vzdělávacího systému**, tj. jeho struktury, nabídky, nároků jednotlivých typů a stupňů škol, formálního a neformálního kurikula aj.
- **nedostatečný stupeň sebepoznání**, tj. přehled o vlastních schopnostech, o nadání, způsobilosti, fyzických a psychických předpokladech
- **krátkodobá perspektivní orientace**, tj. zaměření převážně na bezprostřední cíle a z toho pramenící **nejasné představy o vlastní budoucnosti**, tj. absence životních plánů

Kurikulární reforma

- škola zaujímá při přípravě žáků na volbu povolání **klíčovou úlohu** a přisuzuje se jí integrativní role
- volba povolání nebyla v ČR na základních školách dříve vyučována jako samostatný povinný vyučovací předmět (některé témata byla vyučována v rámci občanské výchovy, rodinné výchovy a praktických činností)
- významnou změnu představuje zavedení **Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání** (2005) → v tomto kurikulárním dokumentu je kariérovému vzdělávání věnován samostatný **tematický okruh Svět práce** (součást *vzdělávací oblasti Člověk a svět práce*)

Tematický okruh Svět práce

- cílem kariérového vzdělávání na základních školách je připravit žáky pro **zodpovědné rozhodování o volbě povolání** a naučit je **využívat služeb kariérového poradenství**
- tematický okruh **Svět práce přináší žákům komplexní informace** z oblasti světa práce a vzdělávání, učí je s nimi pracovat a na jejich základě se **správně a samostatně rozhodovat**
- kromě osvojování znalostí je **pozornost zaměřena na sebepoznávání, utváření a rozvíjení praktických dovedností a žádoucích osobních vlastností žáků**, které jsou důležité při rozhodování o významných životních krocích, při plánování budoucnosti a začleňování do pracovního života

Učivo tematického okruhu Svět práce

- **trh práce** – povolání lidí, druhy pracovišť, pracovních prostředků, pracovních objektů, charakter a druhy pracovních činností; požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní; rovnost příležitostí na trhu práce
- **volba profesní orientace** – základní principy; sebepoznávání: osobní zájmy a cíle, tělesný a zdravotní stav, osobní vlastnosti a schopnosti, sebehodnocení, vlivy na volbu profesní orientace; informační základna pro volbu povolání, práce s profesními informacemi a využívání poradenských služeb
- **možnosti vzdělávání** – náplň učebních a studijních oborů, přijímací řízení, informace a poradenské služby
- **zaměstnání** – pracovní příležitosti v obci (regionu), způsoby hledání zaměstnání, psaní životopisu, pohovor u zaměstnavatele, problémy nezaměstnanosti, úřady práce; práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů
- **podnikání** – druhy a struktura organizací, nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání

Doplňující informace k tematickému okruhu Svět práce

- **očekávané výstupy:**
 - ▣ žák se bude orientovat v pracovních činnostech vybraných profesí
 - ▣ žák posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy
 - ▣ žák využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání
- minimální časová dotace určená pro vzdělávací oblast Člověk a svět práce činí pro 2. stupeň ZŠ (6.–9. ročník) **tři vyučovací hodiny**
- tematický okruh Svět práce je **povinný pro všechny žáky** v plném rozsahu a vzhledem k jeho zaměření na výběr budoucího povolání je doporučeno jeho **zařazení do nejvyšších ročníků 2. stupně**

Volba povolání českých žáků

- volba povolání není jednorázovým aktem, ale **dlouhodobým rozhodovacím procesem**
- k intenzivnějšímu přemýšlení o otázkách spojených s volbou povolání dochází u žáků přibližně na počátku 1. pololetí 9. ročníku nebo v jeho průběhu
- u žáků je patrná snaha strukturovat rozhodování do **dílčích kroků**, z nichž se postupně profiluje volba povolání → **sedmifázový model průběhu volby povolání žáků**

Fáze 1

Orientace na volbu další
vzdělávací dráhy a
definování životních cílů

Uvědomění si nutnosti rozhodování
Působení stimulů a motivace
Projektování budoucnosti

Fáze 2

Zjišťování všeobecných
informací, sebepoznávání a
sebehodnocení

Poznávání sféry vzdělávání
Poznávání světa práce
Sebepoznávání, sebehodnocení

Fáze 3

Rozhodování o typu střední
školy a oboru vzdělání

Rozhodování založené na vlastních
zájmech, předpokladech, hodnotách
a dalších faktorech

Fáze 4

Vyhledávání konkrétních
vzdělávacích institucí

Zjišťování nabídky vzdělávacích
institucí v daném regionu, vytváření
preferenčního seznamu SŠ

Zjišťování podrobných

Příprava na p

Příprava na přijímací řízení

Fáze 4

vzdělávacích institucí

institucí v daném regionu, vytváření preferenčního seznamu SŠ

Fáze 5

Zjišťování podrobných informací o možných alternativách

Podrobná explorace zvažovaných vzdělávacích institucí

Fáze 6

Redukce alternativ

Definování a hodnocení kritérií
Zjišťování rizik
Porovnávání zisků a ztrát

Fáze 7

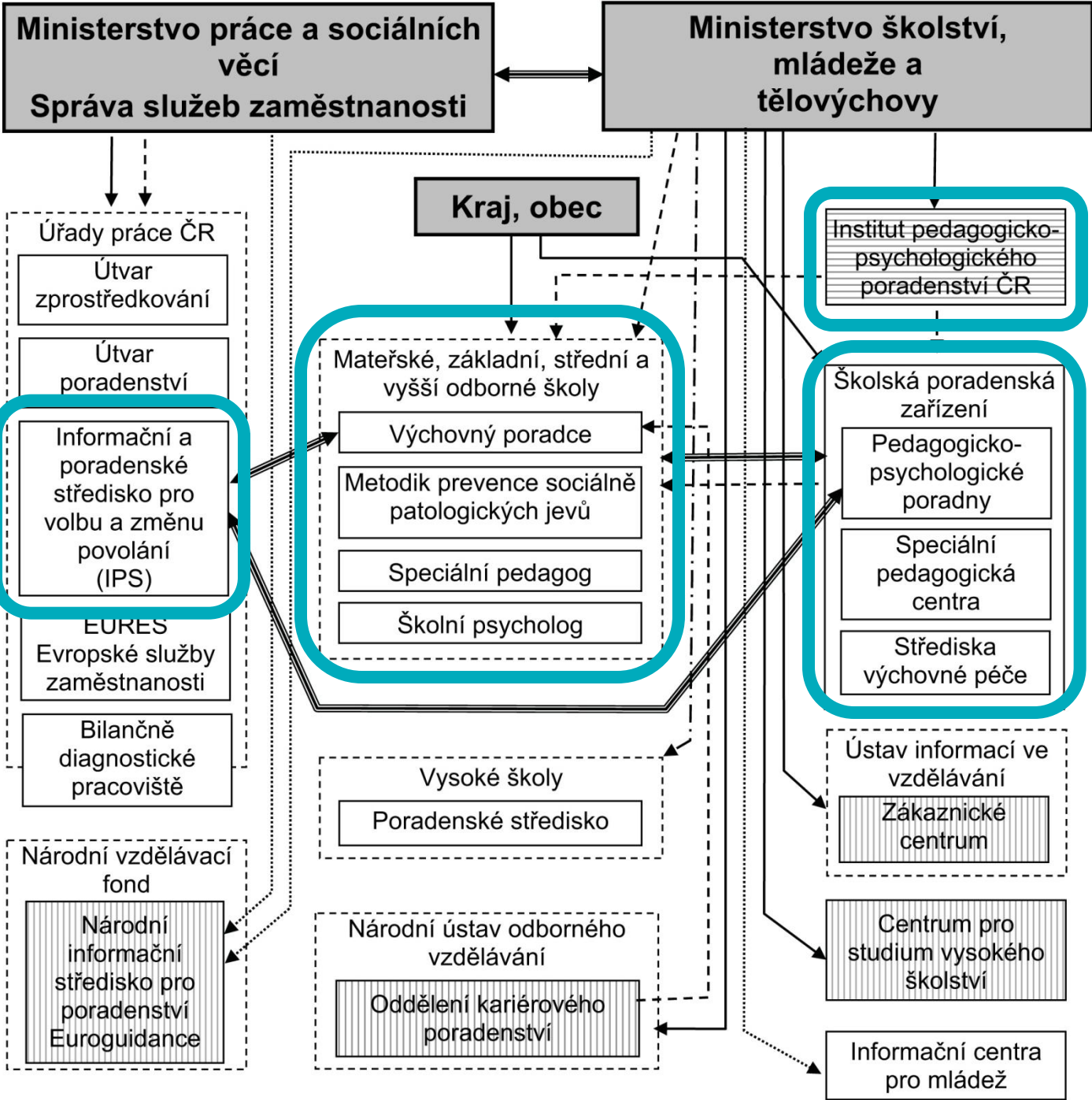
Konečné rozhodnutí

Rozhodnutí mezi alternativami
Potvrzení rozhodnutí
Podání přihlášky na střední školu

Přijímací řízení a další postup v případě nepřijetí

Aktuální legislativa ke kariérovému poradenství v ČR

- v roce 2005 byla vydána **vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních**
- **školská poradenská zařízení**
 - ▣ pedagogicko-psychologické poradny
 - ▣ speciálně pedagogická centra
- **základní školy**
 - ▣ poskytování kariérového poradenství je obvykle zabezpečováno **výchovným poradcem**, který na škole spolupracuje s třídními učiteli a učiteli výchov
 - ▣ dále se na jeho poskytování může podílet **školní psycholog a/nebo školní speciální pedagog**
 - ▣ podoba poradenství se na jednotlivých základních školách liší, poněvadž ne na všech pracuje školní psycholog či školní speciální pedagog

Náplň práce výchovného poradce

- koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství (kariérovou výchovou a poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě povolání na škole)
- skupinová šetření k volbě povolání, administrace a zpracování zájmových dotazníků
- individuální šetření k volbě povolání a individuální poradenství v této oblasti
- poradenství rodičům (zákonným zástupcům) žáků
- spolupráce s ostatními poradenskými zařízeními
- příprava a realizace exkurzí

Další informace k volbě povolání (on-line)

http://www.vychova-vzdelavani.cz/disertace/

Volba povolání

Hlavní strana | Disertační práce | Karérové vzdělávání a poradenství | Pro pedagogy a kariérové poradce | O stránkách

Disertační práce

- Metodologie výzkumu
- Analýzy
- Výstupy a publikované články
- Použitá literatura ke stažení

Disertační práce "Volba další vzdělávací dráhy žáků základních škol v kontextu rodiny"

Dissertation: Choosing a Further Course of Education for Elementary School Pupils within the Context of the Family

Autor: PhDr. Petr Hlado
Instituce: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta
Školitel: doc. PhDr. Zdeněk Friedmann, CSc.
Časový rámec: září 2006 - srpen 2009

Anotace: Disertační práce se zabývá tématem volby další vzdělávací dráhy žáků základních škol v kontextu rodiny. V teoretické části je objasněn pojmový aparát, popsány vybrané koncepte kariérových teorií, syntetizovány poznatky ontogenetické psychologie o vývojovém období pubescence s akcentem na volbu další vzdělávací dráhy a sumarizovány publikované zahraniční a české empirické nálezy v relaci k výzkumnému zaměření disertační práce. V empirické části je podrobně rozebrána metodologie realizovaného longitudinálního výzkumu, založená na kvalitativním přístupu s využitím designu mnohonásobné případové studie, jehož cílem bylo popsat proces volby další vzdělávací dráhy, kterým aktuálně procházejí čeští žáci základních škol a jejich rodiče při přechodu mezi nižším (ISCED 2A) a vyšším sekundárním vzděláváním (ISCED 3). V rámci empirické části jsou rovněž interpretována analyzovaná data.

PLÁN
CO?
KDY?
KDO?
JAK?

Hotovo

Internet | Chráněný režim: Vypnuto

<http://www.vychova-vzdelavani.cz>

Institut
celoživotního
vzdělávání

Děkuji Vám za pozornost!

Kontakt:

PhDr. Petr Hlad'o, Ph.D.

Institut celoživotního vzdělávání
Mendelova univerzita v Brně
Zemědělská 5, 603 00 Brno
telefon: (+420) 545 135 215
e-mail: hlado@mendelu.cz

Mendelova
univerzita
v Brně

